

SA Viljandi Haigla Jämejala psühhiaatrikliiniku kontrollkäigu kokkuvõte

(1) Õiguskantsler Allar Jõks viis 25.09.2006 omal initsiatiivil läbi kontrollkäigu SA Viljandi Haigla Jämejala psühhiaatrikliinikusse (edaspidi kliinik).

Kliinik kuulub SA Viljandi Haigla koosseisu. Kliinikus on 7 osakonda, milles on kokku 211 voodikohta. Vastavalt haiguste profiilile on osakonnad jaotatud aktiiv- (4) ja pikaajase ravi (3) osakondadeks. Akuutosakonnas on 20 kohta erakorralise või vältimatu abi näidustusel ägedate psühhosiseisundite lühiaegseks raviks. Kahes üldpsühhiaatria osakonnas on kummaski 20 kohta. Lasteosakonnas on ravivõimalus kuni 14. aasta vanuseni 10 voodikohal. Eriprofiiliga pikaajase ravi osakonnad on sundraviosakond (ravi kohtumääruse alusel, 71 kohta), psüühikahäiretega tuberkuloosihaigete ravi (25 kohta) ja ebastabiilse seisundiga psühhosiseisundite pikaajane ravi (55 kohta). Koostöös sotsiaalhoolekandega pakutakse psüühilise erivajadusega inimestele rehabilitatsioonialast teenust. Psühhiaatrikliinikus töötavad 6 psühholoogi, 3 sotsiaaltöötajat ja 19 psühhiaatrit, lisaks muud tervishoiutöötajad.

(2) Kontrollkäigul kontrollis õiguskantsler, kas kliinikus on tahtest olenematu ning sundravi läbi viimisel tagatud isikute põhiõigused ja –vabadused. Käesolevas kokkuvõttes antakse ülevaade kontrollkäigul tuvastatud peamistest kliiniku tegevusega seonduvatest asjaoludest.

Kontrollkäigu kestel külastas õiguskantsler sundravi ning akuutravi osakonda, samuti tahtest olenematu tuberkuloosiravi osakonda. Õiguskantsleri vastuvõtul käis 4 kliinikus ravil viibivat isikut.

Põhiseaduse §-d 20 ja 21 käsitlevad üldise vabadusõiguse ühte kesket osa – igapäevase füüsilise vabaduse kaitset meelevaldse vahistamise või kinni pidamise eest. Õigus vabadusele ja turvalisusele on üks põhilisemaid inimõigusi, kuna sellest oleneb paljude teiste õiguste ja vabaduste kasutamine. Kummatigi ei ole õigus vabadusele ja isikupuutumatusel absoluutne õigus, kuna selle puhul on võimalikud erandid. Sellised riive õigustuse alused on ammendavalt loetletud PS § 20 punktides 1-6. PS § 20 punkt 5 võimaldab vabaduse võtta seaduses sätestatud juhtudel ja korras muuhulgas ka vaimuhaige kinni pidamiseks, kui ta on endale või teistele ohtlik.¹

PS §-i 21 kohaselt on isikuvabadusse sekkumine lubatud üksnes juhul, kui see on seaduses selgelt ette nähtud, põhjendatud ning teostatud kooskõlas kehtiva õigusega.² Paragrahvi teine lõige näeb ette vabaduse võtmise kohtuliku kontrolli. Kohtuliku menetluse eesmärgiks on vältida vabaduse meelevaldset võtmist ning tagada kinnipidamise seaduslikkus ning vältimatu vajalikkus. Isiku kinni pidamiseks loa andmise otsustamine peab toimuma 48 tunni jooksul.

Nähtuvalt psühhiaatrilise abi seaduse (edaspidi PsAS) § 11 lõikest 1 võib isiku võtta tema enda või tema seadusliku esindaja nõusolekuta vältimatu psühhiaatrilise abi korras ravile haigla psühhiaatriaosakonda või jätkata ravi, tema tahtest olenemata, ainult järgmiste

¹ R. Maruste. Kommentaarid §-le 20. – Justiitsministeerium. Eesti Vabariigi Põhiseadus, Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2002, § 20 kamm 1-6.

² R. Maruste. Kommentaarid §-le 21. – Justiitsministeerium. Eesti Vabariigi Põhiseadus, Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2002, § 21 kamm 1.

asjaolude koosinemise korral: isikul on raske psüühikahäire, mis piirab tema võimet oma käitumisest aru saada või seda juhtida ja haiglaravita jätmisel ohustab isik psüühikahäire tõttu iseenda või teiste elu, tervist või julgeolekut ning muu psühhiaatriline abi ei ole küllaldane. Tahtest olenematut ravi võib üldreeglina kohaldada üksnes kohtu määruse alusel ning vastavalt PsAS § 13 lõikele 1 võib isiku tahtest olenematu ravi haigla psühhiaatriaosakonnas kesta üle 48 tunni ainult kohtu loal. Tahtest olenematule ravile allutatud isik ei või katkestada uuringuid ja ravi ega lahkuda haigla psühhiaatriaosakonnast. Kui see on vältimatu isiku enda või avalikkuse kaitseks, toimetatakse isik haigla psühhiaatriaosakonda kiirabi, politsei, lähedaste või muude isikute poolt.

Nähtuvalt karistusseadustiku § 86 lõikest 1 määrab kohus juhul, kui isik on pannud õigusvastase teo toime süüdimatus seisundis või kui ta on pärast kohtuotsuse tegemist, kuid enne karistuse ärakandmist jäänud vaimuhaigeks, nõdrameelseks või kui tal on tekkinud muu raske psüühikahäire, samuti kui tal on eeluurimise või kohtus asja arutamise ajal tuvastatud nimetatud seisundid, mis ei võimalda kindlaks teha tema vaimset seisundit õigusvastase teo toimepanemise ajal ning ta on oma teo ja vaimse seisundi tõttu ohtlik endale ja ühiskonnale ning vajab ravi, talle psühhiaatrilise sundravi. Psühhiaatrilist sundravi kohaldatakse kuni isiku tervenemiseni või isiku ohtlikkuse äralangemiseni. Psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetluse sätestab kriminaalmenetluse seaduse 15.peatükk.

Tuginedes PsAS §-st 17 tulenevale volitusnormile on sotsiaalminister 26.08.2002 kehtestanud määruse nr 105 „Psühhiaatrilise ravi nõuded ja psühhiaatriaigla töökorraldus kohtu poolt määratud psühhiaatrilise sundravi kohaldamisel”. Vastavalt määruse § 1 lõikele 2 paigutatakse isik kohtu poolt määratud statsionaarse psühhiaatrilise sundravi kohaldamiseks SA Viljandi Haigla psühhiaatrilise sundravi osakonda järelevalve alla tingimustes, mis välistavad ohtlike tegude toimepanemise. Psühhiaatrilise sundravi osakonnas peab olema tagatud tavalise ja tugevdatud järelevalve tingimused ning töökorraldus.

Kontrollkäigu toimumise aja seisuga oli kliinikus sundrabil 80 isikut, kellest 38 oli tugevdatud režiimiga osakonnas. Tahtest olenematul ravil oli 1 isik.

(3.1) Tervishoiuteenuse pakkuja kohustus pöörduda kohtusse üle 48-tunni kestva tahtest olenematu ravi kontrolliks

Kontrollkäigul selgus, et kliinik ei pea alati kinni kohustusest pöörduda tahtest olenematu ravi määramise korral kohtusse 48-tunni jooksul isiku kinni pidamisest. Kliinikus tahtest olenematul ravil viibivate isikute haiguslugudega tutvudes selgus, et on esinenud juhtumeid, kus isikut on tema tahte vastaselt kinni peetud 4 ööpäeva ilma, et selleks oleks kohtu luba. Selline tegevus ei vasta aga ei PS § 21 ega ka PsAS § 13 lõikes 2 toodule.

Tulenevalt eeltoodust **teeb õiguskantsler kliiniku juhtkonnale ettepaneku tagada edaspidi kõrvalekaldumatult tahtest olenematu ravi korral kohtusse pöördumine viisil, mis välistaks täielikult isikute kinni pidamise kliinikus üle 48 tunni ilma kohtu sellekohase loata.**

(3.2) Isiku õigus osaleda oma kohtuasja arutamise juures ning omada esindajat

Nii vastusest kontrollkäiku ettevalmistavale küsimustikule kui ka vestlusest kliinikus 25.09.2006 selgus, et kliiniku patsiendid ei osale kohtuistungil, kus otsustatakse isiku suhtes

tahtest olenematu ravi kohaldamine. Kliiniku seisukoht oli, et kliinikul pole kehtivate seaduste kohaselt kohustust ravialuse kohtusse viimiseks ning saatjate organiseerimiseks.

Samuti selgus nii vastusest küsimustikule kui ka vestlusest kohapeal, et reeglina ei määrata tahtest olenematu ravi kohaldamise kontrolli protsessis isikutele esindajat ei kohtu algatusel ega ka kliiniku taotlusel. Esindaja määramine leiab aset vaid tahtest olenematu ravi pikendamise küsimuste arutamisel kohtus. Praktikast on kohus isikule, kelle suhtes kaalutakse tahtest olenematu ravi määramist, esimest korda esindaja määranud käesoleva aasta augustis ning kontrollkäiku ettevalmistava küsimustiku vastuse koostamise ajaks 11.09.2006 ei olnud selles asjas kohtuistungit veel toimunud.

Tulenevalt PS § 24 lõikest 2 on igal isikul õigus olla oma kohtuasja arutamise juures. Nähtuvalt TsMS § 536 lõikest 1 peab kohus enne isiku kinnisesse asutusse paigutamist isiku isiklikult ära kuulama ja selgitama talle menetluse kulgu. Vajaduse korral kuulab kohus isiku ära isiku jaoks tavalises keskkonnas. PsAS § 13 lõige 6 sätestab, et kui on vaja isik toimetada ärakuulamiseks haiglasse kohtusse, teeb seda vajaduse korral politsei. Ära kuulamise kohustusest võib kõrvale kalduda vaid TsMS § 534 lõikes 2 sätestatud alusel ehk juhul, kui ärakuulamine võib oluliselt kahjustada isiku tervist või kui isik ei suuda ilmselt taht avaldada.

Juhul, kui isik ise ei ole võimeline kohtus end kohaselt esindama, on tal võimalus kasutada esindajat. Nähtuvalt TsMS § 535 lõikest 1 määrab kohus kinnisesse asutusse paigutamise menetluses isikule esindaja, kui see on isiku huvides ilmselt vajalik ja kui isikut ei esinda juba teine tsiviilkohtumenetlusteovõimeline isik. Isikutel, kes oma majandusliku seisundi tõttu ei suuda õigusabi vajamise ajal tasuda asjatundliku õigusteenu eest, on võimalus kohtuesinduseks riigi õigusabi osutaja poolt. Nähtuvalt riigi õigusabi seaduse §-st 2 on seaduse eesmärk tagada kõigile isikutele asjatundliku ja usaldusväärse õigusteenu õigeaegne ja piisav kättesaadavus ning seda läbi riigi õigusabi kättesaadavaks tegemise.

Lisaks on Riigikohus korduvalt rõhutanud, et menetlus, mille juriidiliseks tagajärjeks on isikuõiguste piiramine, seab kohtule nõudmise teha kõik võimalikud toimingud, et saavutada isiku istungile kutsumise või kutsumata jätmise osas veendumuse maksimaalne aste³. Seega peab tahtest olenematu ravi asja menetlev kohus aktiivselt selgitama välja isiku võime kohtuistungil osaleda ning tagama isiku osavõtu tema õiguste piiramise otsustamiseks peetavast istungist. Sellisest reeglist kõrvale kaldumine on lubatav vaid isiku tervise säästmise huvides ning peab olema iga kord objektiivselt põhjendatud ning dokumenteeritud. Juhul, kui isikul puudub võimalus menetluse kestel rääkida kohtuniku või esindajaga, võib olla piiratud ka isiku PS § 24 lõikes 5 toodud edasikaebeõigus, kuna ta ei pruugi iseseisvalt aru saada kohtumääruse edasi kaebamise võimalustest.

Tulenevalt eeltoodust **teeb õiguskantsler Tartu Maakohtu Viljandi kohtumaja juhile ettepaneku tagada tahtest olenematu ravi kohaldamise otsustamise istungitel senisest tõhusamalt PS § 24 lõikes 2 sätestatud igapäevase õiguse viibida oma kohtuasja arutamise juures järgimine**. Juhul, kui isiku tervislik seisund ei võimalda kohtumajja toimetamist, on tsiviilkohtumenetluse seadustiku kohaselt võimalik istung pidada ka kliinikus. Lisaks **rõhutab õiguskantsler vajadust viivitamatult pärast tervishoiuteenu osutajalt esialgse õiguskaitse rakendamise taotluse saamist isiku tahtest olenematu ravi kohaldamiseks**

³ RKTko 19.12.2005, nr 3-2-3-14-05; RKTko 26.09.2005, nr 3-2-3-10-05; RKTko 12.09.2005, nr 3-2-3-11-05; RKTko 08.06.2005, nr 3-2-3-8-05; RKTko 06.04.2005, nr 3-2-3-3-05; RKTko 18.04.2006, nr 3-2-2-1-06 jt.

otsustada isikule riigi esindaja määramine ning teha koheselt selline asjaolu teatavaks nii esindajale kui ka esindatavale.

Täiendavalt teeb õiguskantsler kliiniku juhtkonnale ettepaneku kasutada PsAS § 13 lõige 6 kohaselt isiku toimetamiseks kohtusse politsei kaasabi. Vajadusel peaks olema kliinik valmis tagama kohtuistungil läbi viimiseks sobivate ruumide olemasolu ka kliinikus.

(3.3) Tahtest olenematu ravi lõpetamise kord

Kliinikus 25.09.2006 läbi viidud vestlusel selgus, et praktikas valmistab probleeme tahtest olenematu ravi lõpetamisega seonduv. Vastavalt PsAS § 13 lõikele 1¹ otsustab kohus isiku tahtest olenematu ravi pikendamise ja lõpetamise asju kinnisesse asutusse paigutamise menetlusele ettenähtud korras isiku elukohajärgse kohaliku omavalitsuse avalduse alusel.

2006 aasta alguses psühhiaatrilise abi seaduse muudatuste jõustumisel selgus, et tihti puudub operatiivne koostöö psühhiaatrilise abi osutajate ning kohalike omavalitsuste vahel. Kohalikud omavalitsused menetlevad kliiniku poolt esitatud taotlusi kohtusse pöördumiseks tahtest olenematu ravi lõpetamiseks väga erinevas korras ning erinevate tähtaegade jooksul. Nii võib esialgse õiguskaitse korras kohaldatud tahtest olenematu ravi lõpetamine kesta kuni kuu aega pärast isiku tervenemist. Menetluse ajal puudub tervishoiuteenuse osutajal alus (juba tervenenu) isiku vabastamiseks. Selline isikupuutumatus riive aga ei vasta PS § 20 punktis 5 toodud vabaduse võtmise alusele, kuna isik ei ole enam ei endale ega teistele ohtlik.

Tulenevalt eeltoodust teeb õiguskantsler sotsiaalministrile ettepaneku muuta psühhiaatrilise abi seadust nii, et edaspidi oleks psühhiaatrilise abi osutajal õigus lisaks kohtule esialgse õiguskaitse korras tahtest olenematu ravi kohaldamise taotluse esitamisele õigus taotleda ka esialgse õiguskaitse korras määratud tahtest olenematu ravi lõpetamist.

(3.4) Ilma elukohata isikute vabaduspõhiõiguse piiramine

Nii vastustest kontrollkäiku ettevalmistavale küsimustikule kui ka vestlusest kliinikus 25.09.2006 selgus, et isikuid, kellel elukoht puudub või kelle elukohta ei suudeta tuvastada, ei kirjutata kliinikust välja ka tervenemisel. Samuti viibivad haigusnähtude taandumisel kliinikus edasi isikud, kellel on eestkoste vajadus, kuid puudub eestkostja.

PS § 20 kohaselt on igaühel õigus vabadusele ja isikupuutumatusse. Vabadust võib võtta vaid seaduses sätestatud juhtudel ja korras. Vastavalt VÕS § 766 lõikele 3 võib patsiendi läbi vaadata ja talle tervishoiuteenust osutada üksnes tema nõusolekul.

Problemaatiline on olukord, kus on ära langenud ravi näidustused, kuid isik on vaja suunata edasi hoolekandeesutusse. Tihti puuduvad hoolekandeesutustes ning eriti just tugevdatud järelevalvega hoolekandeesutustes vajalikud kohad. Seega tuleb näiteks sundravi patsiente, kellel on edasise hooldamise vajadus, hoida kliinikus ka ravivajaduse lõppedes. Selline olukord aga piirab liigselt ravivajaduseta isikute vabaduspõhiõigust. Lisaks peab kliinik suunama oma voodiresurssi sisuliselt sotsiaalteenuse pakkumisele ning kaasnevad võivad kohtade puudusel õigeaegse ravita jääda selleks näidustatud isikud.

Täiendavalt on raskusi kliinikust lahkuda soovivatele isikutele eestkostjate määramisel. Nähtuvalt sotsiaalhoolekande seaduse (edaspidi SHS) § 26 lg 1 punktist 7 korraldab valla- või

linnaavalitsus puuetega isikutele teiste inimestega võrdsete võimaluste tagamiseks, nende aktiivseks osalemiseks ühiskonnaelus ja iseseisvaks toimetulekuks eestkostet ning seab hoolduse. Kliiniku sotsiaaltöötajate hinnangul ei soovi mõned kohalikud omavalitsused aga sellist kohustust täita ning haiglast lahkuvatele isikutele eestkostet korraldada. Suurim probleem kliinikust lahkuvatele isikutele eestkoste korraldamisel on tekkinud Pärsti vallas. Pärsti Vallavalitsus on SHS § 9 lõike 3 kohaselt isikute suhtes, kelle elukohta ei saa kindlaks määrata, sotsiaalteenuste, vältimatu sotsiaalabi ja muu abi andmise korraldaja. Seega peab Pärsti vald olema eestkostjaks kõigile isikutele, kes pole tegelikult kunagi olnud kantud valla elanike registrisse, kuid kelle abi vajadus tekkis valla territooriumil asuvas kliinikus viibimise ajal. Eestkostja kohustuste võtmine toob aga kohalikule omavalitsusele kaasa määramata ulatuses lisakohustusi. Lisaks tuleb märkida, et ka hoolekandeaustusse suunamiseks on piiratud teovõimega isiku puhul vajalik eestkostja kirjalik taotlus. Eestkostja puudumisel osutub võimatuks isiku edasisele sotsiaalteenusele suunamine.

Tulenevalt eeltoodust **teeb õiguskantsler Pärsti vallavanemale ettepaneku edaspidi kõrvalekaldumatult täita SHS § 9 lõikes 3 toodud sotsiaalteenuste, vältimatu sotsiaalabi ja muu abi andmise nõuet muuhulgas korraldades kliinikus viibivatele isikutele, kelle elukohta ei saa kindlaks määrata, eestkoste ning seades hoolduse.**

Samas **teeb õiguskantsler ettepaneku sotsiaalministrile kaaluda võimalust eraldada riigieelarvest lisaraha kohalikele omavalitsustele, kelle kohustuseks on tagada eestkoste ja hoolduse korraldamine kohaliku omavalitsuse territooriumil asuvates kinnistes või hoolekandeaustus viibivatele, kuid kohaliku omavalitsuse elanike nimekirja mitte kantud isikutele.** Täiendavalt **teeb õiguskantsler sotsiaalministrile ettepaneku võtta tarvitusele meetmed piisava vastuvõtuvõimsuse tagamiseks hoolekandeaustus eesmärgiga välistada olukord, kus isikud peavad viibima tervishoiuteenuse osutaja juures vaid põhjusel, et neid ei ole kohtade puudumisel hoolekandeaustusesse võimalik paigutada.**

(3.5) Kliinikusisese kaebeõiguse teostamine

Nii vastusest kontrollkäiku ettevalmistavale küsimustikule kui ka vestlusest kliinikus 25.09.2006 selgus, et vastavalt dokumendile „Kaebuste lahendamise kord SA Viljandi Haiglas” esitatakse kaebused kliinikus vaid kirjalikult ning suuliselt esitatud kaebusi ei registreerita. Suuliselt võib esitada vaid sellise kaebuse, millele ei soovita kirjalikku vastust ning probleem saab kohese vastuse ja ei vaja edasist käsitlemist.

Psüühikahäirega ja tahtest olenematule ravile allutatud isikud ei pruugi alati olla võimelised esitama kaebust kliinikus toimuva kohta kirjalikult. Nimetatud aspekti silmas pidades peab kliinik tagama, et ka suulised kaebused registreeritaks ning neile vastataks põhistatult ning isikule arusaadavalt.

Tulenevalt eeltoodust **teeb õiguskantsler kliiniku juhtkonnale ettepaneku eesmärgiga võimaldada isikutel oma huvide kaitsmist kaebeõiguse realiseerimise kaudu reguleerida ammendavalt ka suuliselt esitatud kaebuste käsitlemise ning neile vastamise kord.**

(3.6) Ravil viibivate isikute omandiõiguse riive

Nii vastusest kontrollkäiku ettevalmistavale küsimustikule kui ka vestlusest kliinikus 25.09.2006 selgus, et ravil viibivatele isikutele saadetavad pakid avatakse tervishoiutöötajate poolt patsiendi juuresolekul ning kliinikus lubamatud esemed saadetiisest eemaldatakse.

Kummatigi ei ole sellisel omandiõiguse riivel seaduslikku alust. PS § 32 kohaselt on igäühe omand puutumatu ning võrdselt kaitstud. Omandit võib omaniku nõusolekuta võõrandada ainult seaduses sätestatud juhtudel ja korras. Samuti peavad omandiõiguse teostamise kitsendused tulenema seadusest. Ei psühhiaatrilise abi seadus ega ka mõni muu seadus ei sätesta psühhiaatrikliinikus lubatavate või mittelubatavate asjade nimekirja ega anna tervishoiuteenuse osutajale õigust mittelubatavate asjade ära võtmiseks. Analoogia võib välja tuua, et kinnipidamiskohtade puhul on selline lubatavate asjade loetelu sätestatud vangistusseaduse § 15 lõike 2 alusel vastu võetud justiitsministri 30.11.2000 määruses nr 72 „Vangla sisekorraeeskiri”, mille 12.peatükk annab ammendavalt kinnipeetavale lubatud asjade loetelu.

Mõistetavalt on vajalik teatud asjade psühhiaatrilise abi osutaja juurde toomise piiramine. Sellisteks asjadeks võivad olla näiteks relvad, alkohoolsed ja psühhotroopsed ained jne. Kuid piirangute kehtestamiseks peab olema seaduslik alus ning piirang ei saa põhineda tervishoiuteenuse osutaja või tervishoiutöötaja diskretsioonil.

Tulenevalt eeltoodust teeb õiguskantsler sotsiaalministrile ettepaneku luua seaduslik alus psühhiaatrilise abi osutajate juures viibivate isikute omandiõiguse kitsendamiseks ning sätestada üheselt psühhiaatrilise abi osutajate juures lubatavate või mittelubatavate asjade nimekiri ja ajutisel hoiule võetud mittelubatavate asjade hoiustamise kord.

(3.7) Kliiniku igapäevaelu küsimused

Kliinikus 25.09.2006 läbi viidud ringkäigul selgus, et sundravi osakonna eraldusruumis puuduvad akendelt kardinaid. Kuna afektses seisundis isikul võib olla vastumeelsus valguse suhtes **teeb õiguskantsler kliiniku juhtkonnale ettepaneku kaaluda eraldusruumi kardinate paigaldamist.**

Samuti selgus ringkäigul, et mitmetel palatitel on klaastahvliga ukсед, mille vaadet ei ole võimalik seestpoolt sulgeda. Kliiniku personali ruumidel, millel on samuti ees klaastahvliga ukсед, oli võimalik privaatsust tagada uksele sissepoole paigaldatud kardina abil. Seega on riivatud kliinikus ravil viibivate isikute õigus privaatsusele. Tulenevalt eeltoodust **teeb õiguskantsler kliiniku juhtkonnale ettepaneku võimaldada klaastahvliga uksega palatis viibivatele isikutele senisest tõhusamat privaatsuse kaitset paigaldades näiteks palati ustele sissepoole kardinaid.**

Kliinikus viibivad isikud saavad isiklike kõnede tegemiseks kasutada õepostis asuvat telefoni ning seda vaid tervishoiutöötaja juuresolekul. Alternatiivsete helistamisvõimaluste loomist kliinik vajalikuks pidanud pole. PS § 26 kohaselt on igäühel õigus eraelu puutumatusse. PS § 43 kohaselt on igäühel õigus tema poolt või temale üldkasutataval teel edastatud sõnumite saladusele. Olukorras, kus kliinikus viibivad isikud peavad oma eraelulisi asju ajama vaid tervishoiutöötaja juuresolekul, ei võimalda piisavalt põhiseaduses nimetatud vabadusi tagada. Samuti võib kliiniku töötaja kuuldekauguses olemine praktikas takistada esindajaga usalduslikult kontakteerumist ning kliinikuga seonduvate probleemide edastamist. Kahtlemata

on võimalik juhul, kui ka edaspidi võimaldatakse isikutel lähedastega kontakteerumiseks kasutada kliiniku telefoni, jälgida isikute tegevust telefoni kasutamise ruumis läbi ruumi avaneva akna või klaasist ukse. Lisaks tuleks kaaluda telefoniautomaatide paigaldamist või portatiivse telefoniautomaadi soetamist eesmärgiga võimaldada isikutel helistada neile sobival ajal ning segamatult. Tulenevalt eeltoodust **teeb õiguskantsler kliiniku juhtkonnale ettepaneku lahendada olukord, kus kliinikus ravil viibivatele isikutele pole tagatud nende poolt telefoni teel edastavate sõnumite saladus ning eraelu kaitse.**

(4) Kokkuvõte

Kontrollkäigu tulemusel teeb õiguskantsler isikute põhiõiguste tagamiseks ettepanekud sotsiaalministrile, Tartu Maakohtu Viljandi kohtumaja juhile, Pärsti vallavanemale ning SA Viljandi Haigla Jämejala psühhiaatriakliiniku juhtkonnale. Ettepanekute täitmise osas teostab õiguskantsler järelkontrolli 6 kuu möödudes ettepaneku tegemisest.